

Însemnări, considerații și propuneri

referitoare la trei dintre temele

Sfântului și Marelui Sinod Panortodox (2016)

Pr. Lucian GRIGORE

www.luciangrigore.ro

Convocarea, pentru anul 2016, a Sfântului și Marelui Sinod Panortodox dovedește lumii de astăzi faptul că Biserica, în misiunea și asumările sale, se află pe mai departe angajată fervent pe traiectoria afirmării deplinătății. Constituția comunității Cincizecimii creștine reprezintă în logica parcursului istoriei creștinismului starea germinativă a Bisericii chemată la încolțire, odrăslire, înflorire și rodire sub înrăurirea Duhului Sfânt. A spune că Biserica, încă dintru începuturi, a intrat în istorie cu chipul deplin al rodirii, căruia nu se cuvine a i se adăuga nici o altă aprofundare, înseamnă a ignora întreaga ei dinamică și creștere de mai târziu. Mântuitorul însuși a considerat că sensurile adânci ale Adevărului propovăduirii nu se dezvăluie Bisericii dintr-odată, ci progresiv, după măsura creșterii noastre duhovnicești¹ în familia cea *una, sfântă, sobornicească și apostolească* chemată la lucrare și descoperire până la sfârșitul veacului. Pogorârea Duhului Sfânt în Biserică se înscrie, așadar, în această rânduială a descoperirii progresive², o revelație pe care comunitatea credinței nu doar o tezaurizează, ci o și experiază și o parcurge continuu.

Angajamentele Sfântului și Marelui Sinod Panortodox, ca de altfel toate slujirile și angajamentele misionar-pastorale, canonice, liturgice și dogmatice ale Bisericii de totdeauna, se înscriu în această lucrare de permanentizare în viața credincioșilor a unei adecvări credibile a rosturilor și sensurilor propovăduirii christice, apostolice și patristice. Aceasta nu înseamnă nicidecum o distorsionare a mesajului Bisericii, ci reprezintă - într-adevăr - o mai bună traducere a rigorilor propovăduirii în evenimentul de viață aflat sub timp.

Cercetând curgerea etapelor acestui proces de creștere și de aprofundare, observăm că germinția și rodirea descoperirii și propovăduirii credinței sunt fenomene ciclice pe care Biserica și le asumă ritmic, într-o prefacere dinamică a anotimpurilor sale, având permanent

¹ „Încă multe am a vă spune, dar acum nu puteți să le purtați” (Ioan 16,12).

² „Acestea vi le-am spus, fiind cu voi; Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl, în numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu” (Ioan 14, 25-26).

ancorată în realitatea parcursă nevoia unor răspunsuri adecvate, atât condițiilor apărute în timp, cât și capacității de înțelegere a lumii aflate în trecerea ei prin vreme. Aceasta nu reprezintă intenția de a schimba în vreun fel Adevărul propovăduirii, ci este expresia strădaniei continue de a-l traduce într-un chip mai adecvat generațiilor oricărui timp, de așa fel încât acest Adevăr să fie perceput la aceeași intensitate și la aceeași măreție la care a fost vestit de către Mântuitorul Hristos însuși.

Trebuie să admitem că o aproximare și o defectuoasă punere în lexic a formulărilor de credință ar avea drept consecință neînțelegerea exactă a mesajului, precum și ambiguitatea anumitor nuanțe care cândva, în trecut, spuneau altceva decât ar reuși să ne spună astăzi. Socotind că Adevărul nu ar avea întru nimic de suferit prin readaptare lexicală (traducere), se cuvine a avea în vedere distincția între măsura (adică intensitatea) aprofundării și măsura (sau anvergura) actualizării mijloacelor, pentru ca eventuala confuzie între cele două să nu ajungă a concura la identificarea realității credinței doar în ceea ce reprezintă litera stearpă și nu în spirit. În acest context reafirmăm faptul că Adevărul credinței **nu poate fi și nu trebuie nicidecum actualizat, ci doar aprofundat** – în vreme ce **limbajul**, precum și toate celelalte **mijloace de revelare ale acestuia, se cuvine a fi actualizate** în permanență, urmărind să fie păstrată nealterată rațiunea pivotantă a fiecărui conținut.

În cele ce urmează, intenționez să formulez câteva considerații și propuneri în legătură cu doar trei dintre temele propuse spre ratificare plenului Sfântului și Marelui Sinod Panortodox:

1. Privitor la documentul „Taina Căsătoriei și impedimentele sale”

Situația eventualelor căsătorii mixte care ar putea fi angajate între ortodocși și ne-ortodocși este abordată în secțiunea a doua, punctul 5, lit. a, din cuprinsul referatului „**Taina Căsătoriei și impedimentele sale**” – document aprobat în cadrul Sinaxei Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe Locale la Chambésy în data de 27 ianuarie 2016, mai precis la secțiunea „Impedimente la căsătorie„. Conținutul acestui punct este următorul:

5. În ceea ce privește căsătoriile mixte între ortodocși și ne-ortodocși [...]:

a) Căsătoria între ortodocși și ne-ortodocși nu poate fi binecuvântată potrivit acriviei canonice (Canonul 72 al Sinodului Ecumenic Quinisext din Trulan). Cu toate acestea, ea poate fi oficiată prin pogorământ și dragoste de oameni, cu condiția ca copiii reieșiți în urma căsătoriei să fie botezați și crescuți în Biserica Ortodoxă.

Pentru a avea la îndemână, întregi, instrumentele de lucru referitoare la această chestiune, vom reda mai jos și conținutul Canonului 72 al Sinodului Ecumenic Quinisext - Trulan:

Să nu se îngăduie ca bărbatul ortodox să se lege (prin căsătorie) cu femeia eretică, nici ca femeia ortodoxă să se unească (prin căsătorie) cu un bărbat eretic, ci de s-ar și vădi că s-a făcut un lucru ca acesta de către vreunul dintre toți, căsătoria (nunta) să se socotească fără de tărie, și căsătoria (însoțirea nelegiuită) să se desfacă - căci nu se cade a amesteca cele ce n-au amestecare, nici oii să se împerecheze cu lupul, și nici părții lui Hristos cu soarta (ceata) păcătoșilor; iar dacă cineva ar călca cele orânduite de noi, să se afurisească.

Iar dacă unii, găsindu-se încă în necredință și nefiind încă numărați în turma ortodocșilor, s-au legat (potrivit) întreolaltă, prin căsătoria legiuită, și apoi unul dintre ei alegând binele a alergat la lumina adevărului, iar celălalt a fost ținut (stăpânit) de legătura sărăcirii, nealegând (nedorind) să vadă (să ia în seamă) razele dumnezeiești; dacă soția cea necredincioasă socotește că este bine (consimte) să viețuiască cu soțul cel credincios, sau, dimpotrivă, cel necredincios cu soția cea credincioasă, să nu fie despărțiți, după dumnezeiescul apostol: „Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeie, și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbat” (I Cor. 7,14).

Pentru a vedea mai în profunzime adevărul privitor la căsătoriile mixte, este necesară o analiză atentă a Canonului 72 al Sinodului Trulan, în a cărui alcătuire intră câteva remarcabile definiții. Dintr-o primă lectură sesizăm ceea ce consemnează, de fapt, prima parte a punctului 5 din cuprinsul secțiunii documentului citat mai sus, anume faptul că «*potrivit acriviei canonice, căsătoria între ortodocși și ne-ortodocși nu poate fi binecuvântată*». Aici s-ar sfârși orice dezbatere asupra problemei, dacă nu ar exista, însă, anumite indicii că problema ridicată de canon nu poate fi blocată la acest nivel.

În interpretarea canonică a acestei prevederi găsim de cuviință să propun **metoda identificării rațiunii pivotante** despre care aminteam mai devreme, pentru a cerceta nu topica unui anume conținut formulat sub imperiul aplicației contextuale a momentului, ci pentru a vedea fondul intim al normei. În cazul canonului 72 Trulan rațiunea pivotantă a textului este dată de relația ce se realizează între interdicția de a binecuvânta o astfel de nuntă – situată în prima parte a enunțului – și pogorământul manifestat în legătură cu același tip de problemă – la care se referă partea a doua a aceluiași enunț.»

Partea a doua a enunțului, în temeiul îngăduinței date de Sfântul Apostol Pavel (I Cor. 7,14), arată că trebuie avută în vedere **posibilitatea validării uniunii consensuale a celor doi**, adică uniunea dintre «*soția cea necredincioasă și soțul cel credincios*», sau, cea a «*soțului necredincios cu soția cea credincioasă*», numai în cazul în care convertirea unuia

dintre cei doi ar surveni după oficializarea căsătoriei lor realizate într-o vreme în care ambii ar fi fost necredincioși. Se folosește aici termenul de «*căsătorie legiuită*», deși în accepțiunea canonului o căsătorie în care este implicat cel puțin un necredincios este declarată «*fără tărie*», adică este invalidată.

Să credem oare că, pentru a putea realiza o uniune consensuală validă, ortodoxul va trebui să abjure de la credință mai înainte, ca apoi el - necredincios fiind – să se înscrie în cerința pogorământului, la vremea când se va fi întors la credință, îndată după căsătorie ?

Nicidecum !

Trebuie să vedem aici **rațiunea pivotantă** a canonului 72 Trulan, adică mobilul legislativ pe care l-au avut în vedere părinții legiuitori la vremea când au dat o astfel de recomandare, și în funcție de această rațiune să purcedem mai departe în demersul unei clarificări credibile. Aceasta ar fi următoarea:

«Administrarea (Tainei) Căsătoriei ortodoxe nu poate certifica și nici nu poate acredita eresul vreunui dintre solicitanți»³.

Ideea că însuși canonul introduce pogorământul de a lăsa liberă – pe cale de excepție – conviețuirea dintre un credincios și o necredincioasă, precum și conviețuirea dintre o credincioasă și un necredincios, în anumite condiții, relevă posibilitatea unei astfel de uniuni situate, însă, în orizontul unei eventuale clauze de reglementare. Putem observa limpede că uniunea aflată în discuție ar fi grav viciată și pusă în pericol de un singur aspect: de ideea de a fi considerată de eterodocși ca **argument** pentru reaua lor credință, sau ca o **confirmare** a „validității” rătăcirii. Ideea urmărită de legiuitor, de a explicita faptul că uniunea căsătoriei ortodoxe **nu are rolul de a confirma sau justifica rămânerea vreunui dintre părți în necredință ori în rătăcire**, rezidă din contrastul realizat între interdicție și pogorământ, ambele căi conducând spre posibilitatea introducerii unei **clauze de integrare**, sau a promisiunii referitoare la acceptarea unui viitor orizont de integrare în rosturile vieții bisericești ortodoxe.

În lumina acestei accepțiuni, consider că rațiunea subsidiară a acestei prevederi canonice, în cazul vindecării eventualității de a certifica eresul, este liberă de orice sarcină, neexcluzând întru nimic administrarea căsătoriei dintre un ortodox și o neortodoxă, sau între un neortodox și o ortodoxă, în condițiile în care actul căsătoriei ar fi administrat pe **temeiul clauzei de zădărnire a eresului**, ambii soți manifestându-și explicit dorința de aducere la ortodoxie a copiilor rezultați din uniunea lor. Biserica Ortodoxă nu poate refuza hotărârea soților (legiuitori) de a se accepta unul pe altul în uniunea consensuală a iubirii, a respectului reciproc, a jertfelniciei și a dedicării reciproce, sau cea a împreună-dedicării pentru copiii cei ce se vor naște din căsătoria lor, dacă și numai dacă **mobilul** acestei

³ Sublinierea noastră. Raționamentul prezentat se deduce din relația realizată între dispozițiune și pogorământ. Această raportare lasă în subsidiar deschisă posibilitatea încheierii căsătoriei, păstrând totuși rigoarea ancorării mirilor în orizontul desăvârșirii lor prin celălalt – cf. Sf. Apostol Pavel (**I Cor. 7, 14**).

căsătorii **nu** ar fi acela al **certificării eresului** vreunuia, ci ar fi acela al **promisiunii de a stinge împreună** (cu mijloace consensuale) **distanța confesională dintre ei și de a parcurge împreună calea viețuirii ortodoxe în orizontul dorinței de convertire la ortodoxie a celuilalt**. În aceste condiții, cea mai la îndemână dovadă de exprimare a acestei dorințe de convertire o reprezintă însăși căsătoria realizată în temeiul acestei clauze referitoare la preconizata apartenență ortodoxă a propriilor copii.

Cheia rațiunii pivotante a canonului 72 Trulan o constituie chiar înțeleapta trimitere la pogorământul paulin care arată că: „*bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios*”(I Cor. 7, 14). Consider, însă, că Sfântul Apostol Pavel, în această sentință a sa, în privința «convertirii la sfințenie» – adică a asumării îndemnului spre curăție și spre îndreptare prin celălalt – a avut în vedere substanța **nedeplinătății credinței** și nu pe cea a **necredinței** în sens absolut. Astfel încât putem înțelege textul sub aspectul acesta:

*«Bărbatul **nedeplin-credincios** își desăvârșește credința prin femeia credincioasă; iar femeia **nedeplin-credincioasă** își desăvârșește credința prin bărbatul credincios»⁴.*

Iubirea dintre soți, precum și celelalte legăminte consensuale, au natura de a aduce ambii soți pe același drum al descoperirilor și al învățămintelor. Astfel că numai în aceste limite, ale efortului de desăvârșire a propriei credințe prin celălalt, efort ale cărui garanții sunt însăși iubirea precum și împreună lucrarea de mântuire a amândurora, putem admite validitatea Tainei căsătoriei, în administrarea ei sub pogorământul promisiunii. Iar **acest legământ are menirea invalidării eresului**, soțul credincios luându-și asupra-și calitatea de chezaș al desăvârșirii celuilalt, ajutat de nașii de cununie. Acest aspect are așteptata și promisa înrâurire asupra copiilor, fapt admis de Sfântul Apostol care în același context zice: „*Altminterea, copiii voștri ar fi necurați, dar acum ei sunt sfinți*” (I Cor 7, 14).

În rezumat: Căsătoria este o uniune consensuală pe care Biserica nu doar că o administrează prin Taină, dar în primă instanță - înainte de a o consfinți drept legitimă - o recunoaște în latura sa potențială ca pe o investiție de încredere a celor doi. Cum poate avea un soț încredere în celălalt, când însăși Biserica îi refuză celuilalt orice așteptare și orice năzuință de urcare în desăvârșire? Consider că rolul Bisericii ar fi acela de a recunoaște potențialul desăvârșirii prin căsătorie și nu acela de a tăgădui acest potențial, descurajându-i pe protagoniști, aruncându-i în deznădejde, în concubinaj sau în orice altă nelegiuire săvârșită în afara vreunui legământ al curăției. În sensul acesta, al recunoașterii potențialului de îndreptare, să ne aducem aminte de creditarea cu care Mântuitorul Hristos o investeste pe femeia samarineancă, fără ca aceasta să poată fi moralmente în afara vreunui impediment - singura valență credibilă a acesteia fiind, la acel moment, orizontul ei potențial în care Hristos a voit a desluși temeiurile încrederii în ea.

⁴ Sublinierea noastră. Schimbarea termenilor «necredincios», «necredincioasă» - din textul epistolei pauline (I Cor. 7,14) - cu termenii «nedeplin-credincios», «nedeplin-credincioasă» este una pur experimentală, și nu una asupra căreia să se fi exprimat vreun consens eclezial.

Consfințirea căsătoriei, care se produce la momentul rostirii formulei Sfintei Taine, se realizează în lumina recunoașterii investiției potențiale reciproce a celor doi, recunoaștere pe care Biserica o manifestă chiar în cuprinsul slujbei pregătitoare de până la acest moment. Asemenea cursului slujbei căsătoriei, întreg parcursul împreunei-viețuiri a celor doi soți are nu doar latura unei certificări care se validează atunci, precum și în timp, ci are și girul promisiunii că soții vor rămâne neclintiți în virtute. Împreuna-viețuire consensuală se zidește, așadar, atât pe stânca promisiunii, cât și pe o reală probitate a soților, pe încredere, pe iubire, pe împreună-lucrare, pe îngăduință și pe răbdarea unuia cu celălalt - calități de neînlăturat, pe care cei doi nu le pot părăsi întreaga viață, tocmai pentru grija de a nu invalida cumva consensul nunții.

Căsătoria începe de-odată cu administrarea tainei, însă taina aceasta este într-o continuă lucrare pe tot parcursul vieții celor doi. Căsătoria este o taină continuă. Ea nu încetează deodată cu otpustul slujbei cununiei, ci merge mai departe cu cei doi până la sfârșitul zilelor lor de împreună-viețuire. Ea are permanent o latură potențială - a năzuințelor comune - dar și **latura unei continue creșteri spre orizontul încununării și desăvârșirii în virtute**. Sub acest aspect, fie că unul se luptă cu nedeplinătatea sa, iar celălalt cu așteptările sale, **Biserica Ortodoxă se cuvine a-și îngădui să gireze și să acrediteze efortul celor doi soți, bărbat și femeie, de inițiere a acestei frumoase călătorii** asumate împreună, umăr lângă umăr, suflet lângă suflet în numele Domnului și Mântuitorului Hristos, în numele Sfintei Treimi, în numele Maicii Domnului și al tuturor sfinților ocrotitori ai căsătoriei.

2. Privitor la documentul „Misiunea Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană”

Subtitlul acestui document, aprobat în cadrul Sinaxei Întâistătăților Bisericii Ortodoxe Locale la Chambésy din 21 - 28 ianuarie 2016, are în vedere **„Contribuția Bisericii Ortodoxe la realizarea păcii, dreptății, libertății, fraternității și iubirii între popoare și la eliminarea discriminării rasiale și altele”**.

În privința accepțiunilor acestui enunț se cuvine a face o anume clarificare.

Dacă rămânem la acest subtitlu, va trebui neapărat să avem în vedere o analiză adecvată asupra trecutului, asupra contribuțiilor aduse până acum de către Biserica Ortodoxă în domeniul realizării păcii, dreptății, libertății etc. Ori, în document se exprimă permanent ideea unor preconizări viabile, care vizează obiective în viitor. Se vorbește despre ceea ce își propune Biserica și nu despre realizările Bisericii în acest sens. În document se exprimă speranța că se poate progresa în lucrare, că Biserica are anumite

așteptări și că este angajată într-un anumit proces. Se vorbește despre faptul că Biserica își asumă o anumită menire în acest timp și că se pune în slujba anumitor deziderate.

Documentul abordează mai multe subteme, cum ar fi: Valoarea persoanei umane; Libertate și responsabilitate; Pacea și dreptatea; Pacea și prevenirea războiului; Biserica Ortodoxă în fața discriminărilor; Misiunea Bisericii Ortodoxe ca mărturie a iubirii în slujire. Se observă, astfel, că toate aceste subteme exprimă **viziunea** misionar-pastorală a Bisericii Ortodoxe în lume.

În consecință, înțeleg că subtitlul temei propuse trebuie să se refere la «**Viziunea Bisericii Ortodoxe ...**» și nu la «Contribuția Bisericii Ortodoxe ...». Pentru o mai bună adecvare, schițez următoarea formulare de subtitlu:

«Viziunea Bisericii Ortodoxe referitoare la afirmarea demnității umane, a libertăților și responsabilităților acesteia; Slujirea și misiunea ortodoxă angajate în dialogul cu lumea contemporană în sprijinul realizării păcii, dreptății, nediscriminării și fraternității între oameni și popoare»

O altă observație pe care o am în vedere este referitoare la distribuirea neechilibrată a articolelor din conținut. Primele cinci subteme ale acestui document conțin în medie câte patru articole. Ultima subtemă, însă, cea referitoare la „Misiunea Bisericii Ortodoxe ca mărturie a iubirii în slujire”, însumează un număr de cincisprezece articole. Prin această disproporție se lasă impresia aglomerării la final de document, sub formă de rest, a unor prevederi care nu pot fi structurate altfel decât în logica unui apendice.

În realitate această ultimă subtemă poate fi regândită sub forma unor alte segmente care să acopere direcții misionare dedicate – mai întâi – domeniul consecințelor structurării defectuoase a vieții sociale: **sărăcia, foametea, inegalitatea și nedreptatea socială**; apoi domeniul relațiilor aflate sub imperiul acestor consecințe: **dezechilibre, ostilități și conflictualități**; apoi direcția misionară consacrată vindecării unor alienări social-ideologice: **globalismul, consumerismul, secularizarea**; și în ultimă instanță direcția misionară consacrată **orientării și sprijinirii tinerilor, stopării ofensivei relativizării morale, afirmării principiilor educației moral religioase** etc

3. Privitor la documentul „Relatiile Bisericii Ortodoxe cu întreaga lume creștină”

Întâi de toate va trebui să vedem ce înseamnă sintagma „*întreaga lume creștină*” și în ce măsură exprimă ea adevărul despre Biserică?! Aceasta în contextul în care, în interiorul ortodoxiei, se manifestă voci care acreditează postulatul că adevărata “*lume creștină*”

coincide de fapt cu ortodoxia, iar în afara acesteia nu există Biserică. Aici avem de lămurit două condiții ecleziologice: 1. **Existența Bisericii și aria sa de întindere**; 2. **În ce măsură apartenenții comunităților eterodoxe pot fi numiți creștini, și pe baza căror criterii?!**

Într-o anumită expunere⁵, Dimitrios Tselenghidis, profesor de Dogmatică la Facultatea de Teologie a Universității Aristoteliene din Tesalonic, aduce în atenție anumite observații teologice asupra formulărilor adoptate la a V-a Conferință presinodală de la Chambésy, din 10-17 octombrie 2015, cu privire la proiectul de document „**Relațiile Bisericii Ortodoxe cu întreaga lume creștină**”, observații care motivează într-un oarecare sens efortul de clarificare.

Profesorul Tselenghidis pune în opoziție articolul 1 al documentului, în care se proclamă conștiința de sine a Bisericii – înțeleasă ca „*una, sfântă, sobornicească și apostolească*” – cu formularea conținută în articolul 6, al aceluiași document, în care se arată că „*Biserica Ortodoxă recunoaște existența istorică a celorlalte Biserici și Confesiuni Creștine care nu se află în comuniune cu aceasta*”. Observația afirmă necesitatea clarificării condițiilor ecleziologice enunțate mai devreme, pe baza cărora pot fi înțelese și eventual reconsiderate formulările presinodale. Pornind de la teza, fundamentată teologic, că Biserica este „*una*”, dogmatistul D. Tselenghidis socotește inadvertentă ideea **recunoașterii** altor Biserici creștine (eretice), care – evident, fiind eterodoxe – se poziționează în afara legitimității Bisericii celei „*una*”.

O altă subliniere a profesorului, cu referire la același articol 6, pune în evidență neconcordanța, precum și dualitatea unui limbaj imprecis, care fundamentează întru început faptul că: „*potrivit naturii ontologice a Bisericii, unitatea acesteia este cu neputință de zdruncinată*”, către final având să fundamenteze ideea că angajamentul Bisericii Ortodoxe în cadrul Mișcării Ecumenice ar avea în orizontul de așteptare „*scopul de a netezi calea spre unitate*”. De aici – conchide autorul – conflictul logic între atributul Bisericii de a fi „*una*” care este un „*dat*”, și perspectiva unității cu eterodocșii, fapt ce ar contesta însăși calitatea acestui „*dat*”.

În cele ce urmează îmi propun să fac următoarele constatări:

Biserica nu este doar un titlu instituțional, ci o **stare dinamică în plină ascensiune și creștere**, înzestrată la momentul constituirii cinzecimice, sub înrâurirea Duhului Sfânt, cu înalta **legitimitate** a instituirii de ordin doctrinar, canonic și liturgic. În afara acestei instituirii au rămas o serie întregă de organizări ecleziale străine de asumarea adevărului (eterodoxe), precum și o serie de individualități confesionale creștine. Misiunea Bisericii nu a fost și nu rămâne aceea de a-i alunga pe aceștia de la Hristos, ci dimpotrivă. Cercetarea și

⁵ Scrisoare publicată în platforma online [Graiul Ortodox](#), adresată în data de 31 ianuarie 2016 Mitropolitului Vladimir de Chișinău, membru al Sinodului Permanent al Bisericii Rusiei.

evaluarea eterodocșilor după stăruința, conștiința, voința și potențialul lor de a se apropia de măsura adevăratei credințe propovăduite de Biserica Ortodoxă, și nu judecărilor și condamnările cerute de nedeplinătatea credinței lor, ne provoacă să-i asumăm și pe aceștia, și nu să-i excludem din aria de misiune a Bisericii. Altminteri nu s-ar mai putea vorbi despre exercițiul vreunei misiuni și slujiri ortodoxe, ci despre un nesfârșit proces de anatematizare și blamare a celor care s-ar dovedi a fi în neconformitate. Iar neconformitatea, se cuvine să vedem că nu este doar o stare a relei credințe – care cu adevărat cere a fi supusă **mustrării**⁶ și în cele din urmă cere a fi supusă **lepădării**⁷, ci poate fi starea de constrângere venită din partea unor diverse sisteme de apartenență, sau, pur și simplu, starea de ambiguitate apărută în traiectul unei formări spirituale particulare, pe fondul ignoranței sau al nebăgării de seamă.

Luările de cuvânt critice la adresa documentelor propuse spre ratificare plenului Sfântului și Marelui Sinod Panortodox sunt orientate cu preponderență spre categorisiri și clasificări făcute în termenii unor definiții menite să dea, fie proclamația identitară ortodoxă, fie sentința excluderii eterodocșilor sub povara stigmatului de eretici. Totuși, Biserica Ortodoxă nu poate fi gândită ca un cadru ultimativ, un perimetru izolat, în care ar avea acces doar conștiințele gata formate, desăvârșite, compatibile, pentru ca cele **aflate în devenire** să rămână în exterioritatea fără șanse. În contextul dorinței de creștere și afirmare misionară, consider că este necesară o reflecție mai aprofundată a rostului pe care îl are Biserica Ortodoxă în lumea acestui veac, atitudinea exclusivist-izolaționistă nefiindu-i întru nimic de folos. Pornind de la premiza că Biserica este o **stare de conștiință**, dincolo de a fi un cadru instituțional de lucrare, slujire și de manifestare a credinței, va trebui să vedem această **stare**, nu ca pe un „Pat al lui Procut”, care impune constrângeri, ci ca pe o **dominantă** care cheamă și **dă sens** sau imprimă sens, asemenea dominanței turbionare care modelează vectorul mișcării unui vârtej în furtună, absorbind și concentrând totul către epicentrul focal.

Dacă asociem imaginea Bisericii cu imaginea unei școli de excelență la ale cărei cursuri nu pot fi admiși alții decât proprii absolvenți, ceea ce pare un nonsens, această situație ar corespunde foarte bine intransigenței cu care ne grăbim a exclude pe eterodocși din aria de lucrare și de misiune a Bisericii Ortodoxe. Aceasta seamănă cu „rigoarea” de a condiționa un candidat, în cazul înscrierii sale la examenul de admitere pentru cursurile de licență ale unei facultăți, ca alături de celelalte acte de identificare, să anexeze propria diplomă de licență în specialitatea facultății la care aplică. În acest caz, o problema ar fi nu doar procedura **admiterii**, cât rațiunea legată de **mecanismul absolvirii**, întrucât, evaluarea și certificarea competențelor care ar încununa absolvirea, în nici un caz nu pot avea efect înainte de admiterea efectivă la cursuri. Cu alte cuvinte, va trebui să precizăm exact criteriile

⁶ „Propovăduiește cuvântul, stăruiește cu timp și fără de timp, mustră, ceartă, îndeamnă, cu toată îndelungă răbdare și învățătura!” (II Timotei 4, 2)

⁷ „Iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvântul. Și de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș” (Matei 18, 16-17)

de selecție a candidaților la o astfel de școală, dar și mecanismele de admisibilitate, nu după natura **adevărului ultim** cu care Biserica va dori să-i încununeze cândva, ci după natura **potențialului** acelor candidați, făcând o **evaluare a conștiinței** lor și nu o judecată a **nedeplinătății credinței** pe care o manifestă.

Așa precum vârtejul unei tornade absoarbe și canalizează spre sine obiectele pe care le întâlnește, angajându-le într-un sens precis, către miezul lui de manifestare, tot așa Biserica are o **arie de sens** în care nu putem vorbi doar de ortodocșii care se situează în miezul fierbinte al doctrinei, ci ne propunem a vorbi și despre cei mai puțin clarificați din punct de vedere doctrinar, dar care **au intrat în sensul ortodox de mișcare**. Având această precizare, înțeleg că poate fi suficient de limpede ce anume, ce rost și ce menire are Biserica în dialogul ei cu „periferia aceluși vârtej”: anume menirea de a atrage toată lumea, în speță - această lume eterodoxă, către sine și de a o vectoriza spre epicentrul focal al Ortodoxiei, înțeles nu doar ca instituție, ci ca **stare de conștiință**. O astfel de lucrare nu se poate produce dacă plecăm de la premiza excluderii și a izolării. Trebuie să înțelegem că „unele obiecte” (a se citi «unele conștiințe») vizate de această „stare turbionară” sunt așezate mai departe de epicentru, iar altele mai aproape. În această perspectivă se cuvine să vedem că rugăciunea Mântuitorului „*ca toți să fie una*” (Ioan 17, 21-22) reprezintă nu doar **rațiunea justificării** gravitației în jurul dorinței de unitate în credință, ci, mai mult decât atât, reprezintă o **mărturie profetică** în care Biserica, afirmându-se și răspândindu-se dinamic, se înfățișează precum un «foc»⁸ al propovăduirii care – izvodind de la Mântuitorul Iisus Hristos încoace – aprinde progresiv, în înflăcărarea Duhului Sfânt⁹, întreaga lume. În această viziune pe care Biserica o datorează Mântuitorului însuși, vedem rugăciunea pentru unitatea tuturor în credință ca pe o **întoarcere în unirea cu Hristos**¹⁰ la dinamica *comunicării, comuniunii și cuminării* cerute de condițiile contextuale ale acestui parcurs, realizat împreună în misterul atracției irezistibile spre unitate.

În considerarea acestor etape care definesc parcursul spre unitate în Adevăr, în Hristos și în Biserică, **dialogul cu eterodocșii**, la care face referire documentul presinodal, reprezintă doar treapta *comunicării*, o treaptă necesară, viabilă, credibilă și posibilă. Aceasta nu ne angajează la împreună-locuire sub același acoperământ eclezial, ci dincolo de responsabilitatea propovăduirii, presupune o împreună-lucrare și o viziune comună asupra **îndreptării**. Trebuie să avem onestitatea de a recunoaște că în planul relațiilor inter-umane, în planul raporturilor de autoritate bisericească, în planul adecvării noastre la cerințele misionar-pastorale evanghelice și patristice, avem și noi ortodocșii multe de îndreptat și de desăvârșit; Să recunoaștem adică faptul că suntem pe cale. Aceasta pentru a ne da pildă de

⁸ „*Foc am venit să arunc pe pământ și cât aș vrea să fie acum aprins!*” (Luca 12, 49).

⁹ Despre o astfel de înflăcărare vorbește Sfântul Ioan Botezătorul când afirmă: „*Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine; Lui nu sunt vrednic să-I duc încălțăminte; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc*” (Matei 3, 11).

¹⁰ A se vedea **legământul de unire cu Hristos** mărturisit de candidatul la Botez (în speță - de nașul acestuia), îndată după exorcizările premergătoare Sfântului Botez.

autoevaluare, pildă a cercetării de sine, celor aflați dincolo de limitele noastre instituționale, cărora vrem a le reproșa **nedeplinătatea**.

În contextul evoluției angajamentelor ecumenice transpare pregnant faptul că dialogul instituțional purtat între entitățile ecleziale și comunitățile confesionale are o limită extrem de precară, restrânsă la natura cooperării și a colaborării. Mai profund, însă, reflexul angajamentului spre «**unitate**» nu poate fi atât o negociere instituțională, purtată între **structuri sau formațiuni confesionale**, ci rămâne un transfer de mesaj și de entuziasm pentru Hristos și pentru evanghelia Sa, o mărturie apostolică și patristică, o mărturisire a Adevărului de credință purtată dinspre Biserică, nu spre instituții opozabile ei, ci spre comunități sau individualități confesionale înzestrate cu potențialul atracției spre «unitate», adică dăruite – în Duhul Sfânt - cu vocația stăruinței, conștiinței și voinței de a se apropia de măsura adevăratei credințe propovăduite de Biserica Ortodoxă.

În fața acestor comunități și individualități confesionale, șansa acestui dialog poate fi perpetuată doar cu măsura discreției, înțelepciunii și răbdării cu care însuși Mântuitorul s-a apropiat de oameni în lucrarea Sa de propovăduire¹¹. Din acest considerent, este nevoie să se evite pe cât posibil catalogările și etichetările, aceasta constituind un factor inhibitor în relațiile interconfesionale. Termeni precum **eretice** sau **erezii** s-ar cuveni a fi folosiți cu discernământ întreg și fără ușurătate, doar cu referire la cazurile extreme în care cei aflați sub sentința acestor definiții dovedesc explicit împotrivire și rea-credință, nelăsând nici măcar puțin ușa inimii întredeschisă îndreptării. Cu referire, însă, la manifestarea și crezul acelor eterodocși care vădesc dragoste pentru Adevăr, încercând cu bună-credință a se desluși în această căutare a lor și ascultând cu interes glasul Bisericii Ortodoxe privitor la aceasta, consider că nu putem pierde întru nimic credibilitate dacă, în locul termenilor **erezii** sau **biserici eretice**, vom folosi expresii precum: «**nedeplinătate doctrinară**», «**eroare doctrinară**» etc, sau «**individualități confesionale creștine**», «**formațiuni ecleziale eterodoxe**», «**comunități eterodoxe**», etc

În adoptarea acestei idei, textul „*Biserica Ortodoxă recunoaște existența istorică a altor Biserici și Confesiuni creștine*” – conținut la articolul 6 al documentului „**Relațiile Bisericii Ortodoxe cu întreaga lume creștină**”, la care face trimitere profesorul Dimitrios Tselenghidis – poate fi reasezat după cum urmează:

„*Biserica Ortodoxă recunoaște existența istorică a **organizărilor ecleziale eterodoxe și a altor individualități confesionale creștine***”.

Propun acești termeni pentru a defini, în chiar conținutul acestui important document sinodal, necanonicitatea instituțională a structurilor ecleziale alături de care apare precizarea că „*nu se află în comuniune cu Biserica Ortodoxă*”, structuri pe care dacă le-am numi Biserici, le-am face opozabile nouă prin validare. Consider că aceste formațiuni ecleziale, numite în document „*Biserici*”, sunt **depășite de certificarea atributelor**

¹¹ „Și Iisus, răspunzând, a zis către ei: N-au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi”(Luca 5, 31).

instituționale cu care Biserica Ortodoxă se legitimează canonic, și din acest motiv nu se pot prevala de însușiri opozabile acesteia. Numirea «**organizări ecleziale eterodoxe**» folosită în locul termenului de „*Biserici*” se referă (din perspectivă ortodoxă) la golirea ontologică a acestor formațiuni de calitățile canonice și instituționale ale Bisericii, înțeleasă ca instituție divino-umană, dar și la faptul că totuși, neafându-se în legătură de instituire ortodoxă – ceea ce le-ar conferi atributul legitimității instituționale – pot fi socotite «ecleziale» doar în orizontul devenirii lor. Această nedeplinătate instituțională a acestor formațiuni nu este una care se referă la sensul administrativ-organizatoric, ci este o **nedeplinătate de instituire** în sens **doctrinar, canonic și liturgic**, în fond o ilegală revendicare a instituirii ordinii ecleziale.

În legătură cu cealaltă numire - „*Confesiuni creștine*” – vom observa că traducerea prin sintagma «**individualități confesionale creștine**», dorește să puncteze faptul că, în cazul acestora, nu se poate vorbi nici măcar despre vreo confuzie privind instituirea, sau despre ideea revendicării vreunui atribut instituțional, ori despre revendicarea vreunei ordini ecleziale, ci vorbim despre **absența desăvârșită a ordinii ecleziale** sub cele trei aspecte: **doctrinar, canonic și liturgic**. În cazul individualităților confesionale creștine putem înțelege că ele se întemeiază, nu atât pe ordinea instituirii, cât pe ordinea morală a principiilor de conveniență creștină și pe latura empatică a relației societale. În cazul acestor individualități putem întâlni entități confesionale unipersonale sau grupuri confesionale multipersonale. Păstrarea termenului de „*confesiuni creștine*” nu ar reflecta fidel mecanismul deconstructat al unor astfel de entități, de aceea socotesc că numirea de «**individualități**» ar avea avantajul de a pune în evidență pregnant latura de invalidare instituțională a acestor formațiuni sau entități pe care documentul presinodal se cuvine să o precizeze.

Așadar sintagma «**întreaga lume creștină**» înseamnă alăturarea în aceeași direcție doctrinară, pe etaje de înțelegere și sensuri de mers concentric paralele, **alături de Biserica Ortodoxă** – care se află în epicentrul legitimității de instituire și în centrul focal al propovăduirii Adevărului – a mai multor **organizări ecleziale eterodoxe și individualități confesionale creștine** care sunt angajate în dorința monosensuală către același deziderat. Pentru a reuși efortul de unitate și intrarea acestor entități ecleziale și confesionale în sensul de mers realizat către centrul focal, traiectoriile acestor entități vor trebui să iasă din paralelismul surd, concentric, spre a intra în **alipirea de sens** – adică în unitatea consensuală a Adevărului.

Biserica Ortodoxă nu poate doar să recunoască existența istorică a acestor entități prezumat convergente, ci trebuie, mai mult decât atât, să le ofere sprijinul unei adecvate înțelegeri doctrinare, să le imprime direcția de mers către **uniunea de sens și de credință**. Ea trebuie să vadă în perspectiva manifestării ordinii ecleziale definiția unei mișcări unitare a tuturor creștinilor - și a celor deplini, și a celor nedeplini – în „vortexul” unui epicentru al clarificărilor dogmatice și al rigorilor canonice, un epicentru în care sălășluiește pregnant

Mărturisirea de credință Ortodoxă privind opera de mântuire realizată de Mântuitorului Hristos; învățătura despre unicitatea Ființei lui Dumnezeu întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; învățătura privitoare la Sfintele Taine; privitoare la lucrarea harului; privitoare la pururea-fecioria Maica Domnului; privitoare la sfinți, precum și toate celelalte învățături ortodoxe.

Rolul eterodocșilor, însă, rămâne acela de a manifesta deschidere deplină privind rigoarea acestor învățături și să adopte accentele și cadențele de sens ale acestui parcurs împreună pe calea descoperirii Adevărului în Hristos și în Biserică.

Unirea credinței sau unitatea de credință, la care face referire rugăciunea liturgică a Bisericii, are în vedere o „prezumată unitate” în credință. De aceea asumarea de către Sfântul și Marele Sinod Panortodox a acestui document, privind relațiile Bisericii Ortodoxe cu întreaga lume creștină, reprezintă o certificare - **de drept** - a dorinței de unitate creștină care se manifestă **în fapt** la nivelul întregii ortodoxii. Acest exercițiu de confirmare și certificare nu poate acoperi, deocamdată – și nici nu-și propune să acopere – latura unei exprimări dogmatice a întregii lumi creștine, ci acoperă cuprinzător latura **exprimării conștiinței ortodoxe** cu privire la Rugăciunea pentru unitate în credință instituită de însuși Mântuitorul Hristos.

Constatăm, așadar, că demersul pentru unitate are atât o latură a exprimării stării de conștiință, cât și latura unei universale proiecții misionare pe care Biserica Ortodoxă prezumă a o întinde asupra întregii lumi creștine, depline (ortodoxe) și nedepline (eterodoxe). Punctul de plecare al acestui efort comun îl constituie fondul criteriilor de exprimare a identității conștiinței misionare:

- Faptul că Biserica a fost **instituită** de Domnul Hristos prin jertfa pe Cruce, precum și faptul că Biserica s-a **constituit** în chip văzut în Ziua Cinzecimii, prin Duhul Sfânt;
- Faptul că Treimea, mai precis - comuniunea Treimică, reprezintă modelul de unitate în iubire al tuturor fiilor Bisericii;
- Faptul că Biserica a fost înzestrată cu un potențial al propovăduirii și că acest potențial a fost încredințat apostolilor și succesorilor lor, **prin preotie**, până la sfârșitul veacurilor;
- Faptul că dorința de unitate în Adevărul propovăduirii christice, apostolice și patristice reprezintă germinația disponibilității acelorași așteptări și rodire ale credinței pe care le-a nutrit Mântuitorul Hristos în rugăciunea pentru unitate.

Odată exprimate aceste criterii identitare, exercițiul comun de afirmare a dorinței de unitate intră în câmpul de gravitație al Bisericii, cerând o legătură indisolubilă între manifestarea actelor de credință – credința cea adevărată – și comuniunea prin Sfintele Taine. Mai departe se realizează o indisolubilă legătură între disponibilitatea conturării acelorași așteptări și unitatea unei comuniuni prezumate, care se așează în câmpul lucrării

Sfintelor Taine, fără de care nu este posibilă împărtășirea harului. Biserica concrește în lucrarea de har și de iubire a Sfintei Treimi, adăugând în ea lucrări de har și de iubire prin Sfintele Taine.

În trecerea prin vreme, vedem că apare o diferență de chip, nu de substanță, între Biserica primară și Biserica fiecărui timp, tot așa precum ar fi distincția între chipul germinal al grâului și chipul odrăslit și pârguit al acestuia. Biserica se vede peste timp ca un câmp al germinației și al odrăslirii. Vedem întru începuturile propovăduirii cum apostolii Mântuitorului vestesc evanghelia păgânilor, vedem mai apoi, după perioada grea a persecuțiilor cum păgânii înșiși vin la credință și mai apoi vedem în cursul veacurilor lucrarea de aprofundare și statornicire a adevărilor de credință ale Bisericii – prin sfintele sinoade ecumenice, când deplinătatea dogmei se relevă sub chipul unei minunate odrăsliri și înfloriri. Nu se poate vorbi despre o „diferență ontologică” între aceste chipuri ale Bisericii, așa cum nu se poate vorbi despre o diferență de fire, sau despre o distincție identitară ori despre alteritate între stadiile de prunc, adolescent, tânăr și bătrân ale aceleiași persoane.

În acest timp Biserica, deși aceeași de totdeauna, a ajuns la măsura unui alt chip identitar: chipul reancorării lumii creștine de pretutindeni în exercițiul comun de exprimare a conștiinței ortodoxe. Aceasta este misiunea ei de acum, și trebuie să și-o asume cu entuziasm, înțelepciune, grijă pentru oameni și dragoste de Adevăr.

Biserica cea **«Una»** nu este „*una dintre biserici*”, ci este câmpul comunional de exprimare a credinței în dinamica crescătoare a rigorilor de peste timp și a descoperirilor dorite de Dumnezeu. Din această perspectivă Biserica Ortodoxă a acestui timp reprezintă **ipostaza fidelă a înfloririi și rodirii credinței** în Sfintele Taine și lucrări bisericești, a acestui câmp de germinație „năpădit” de roua iubirii lui Dumnezeu pentru om, acest câmp de gravitație focalizat în jurul comuniunii treimice descoperite lumii prin Iisus Hristos, Mântuitorul nostru.

Când vorbim despre „*biserici*”, „*confesiuni*” sau „*denominațiuni*” nu ne referim la ipostaze ale Bisericii celei **«Una»**, ci la diverse chipuri sau proiecții ale strădaniei nedeplinătății omenești, de a vedea Adevărul descoperirilor. Distingem în imaginea acestora, adică în aceste ipostaze ale nedeplinătății omenești, neputința de a sesiza, înțelege, contextualiza și formula caracteristicile realității duhovnicești, dovedind încă odată faptul că lucrarea strict-omenească angajată în afara Adevărului, de către diverse comunități ale credinței de peste timp, rămâne zadarnică și neputincioasă. De fapt exact aceste **ipostaze ale nedeplinătății** sunt **«recunoscute»** sub formula despre care aminteam mai devreme:

„*Biserica Ortodoxă recunoaște existența istorică a organizărilor ecleziale eterodoxe și a altor individualități confesionale creștine*”.

Mai departe înțelegem că și aceste ipostaze ale nedeplinătății omenești sunt chemate la conlucrare, la schimbare de sens, la îndreptare și luminare, pentru a se putea realiza dezideratul de unitate în credință și lucrare. În acest efort Biserica Ortodoxă ca ipostază fidelă a Bisericii celei **«Una»** se face promotoarea unității în adevărata credință și iubire de oameni, potrivit Adevărului mărturisit în Crezul său. Din această perspectivă documentul supus spre ratificare sinodală se referă de fapt la

Misiunea Bisericii Ortodoxe privind dezideratul încreștinării lumii, afirmarea plinătății credinței și dobândirea unității dorite de Mântuitorul Hristos, în Adevăr, iubire și împărtășirea aceluiași Duh Sfânt.

Legat de această temă, socotesc, în loc de „restabilirea unității creștine”, să zicem **„dobândirea unității dorite”**, aceasta și pentru faptul că niciodată între creștini nu s-a putut afirma cândva un timp al unității depline, în sensul precis dorit de Mântuitorul Hristos dintru început, dar și pentru că ceea ce încă **„nu s-a stabilit”** definitiv nu poate fi **„re-stabilit”** deja. Aceasta este o lucrare de perspectivă, este orizontul de rugăciune și de trăire pe care Biserica îl recuperează cu fiecare pas. Vedem astfel că unitatea nu este un „dat” în sensul unei VALORI teaurizate, ci este un **orizont de așteptare** pe care îl deschide Mântuitorul Hristos în inimile noastre, ca o **valență potențială**, o dorire credibilă și posibilă „ca toți să fie una”! Unitatea este, așadar, un deziderat în proiecția timpului !

În sens teologic, sintagma des folosită de Mântuitorul **«va veni vremea și acum este»** arată precis forma de împlinire a acestei doriri de unire, anume ideea că, **în accepțiune ortodoxă, această unitate este perfect realizată acum și de totdeauna în comuniunea sfinților**, dar mai arată și faptul că, în plan universal, în planul de manifestare al întregii lumi văzute, care a auzit de Hristos, **acest deziderat rămâne în orizontul de așteptare** atunci „când va veni vremea”. Dezideratul unității de credință exprimă dinamica vieții misionare a Bisericii acum și atunci când va fi să se plinească toate sub vreme. Gândul de unitate este o permanentă reflecție asupra „vremii ce va să fie” și asupra „timpului care acum este”...

Hristos, Mântuitorul, în convorbirea Sa cu femeia samarineancă, ocazie cu care rostește aceste cuvinte **«va veni vremea și acum este»**, arată în puțina rostire, tăria și lumina cuvintelor Sale dumnezeiești, și mai mult de-atât măsura sublimei așteptări a lui Dumnezeu.

Zilele care se petrec poartă cu ele, de fapt, sublima așteptare a lui Dumnezeu în intervalul dintre încolțirea Cuvântului vieții în inima omului și rodirea acestuia acolo. Asemenea, dezideratul unității reprezintă intervalul între așteptările credinței pe care nutrim a le vedea încolțind întreolaltă și roadele înfloririi credinței celei adevărate în inimile noastre, ca răspuns al creșterii noastre împreună.

Concluzii

Știind că Împărăția lui Dumnezeu nu este din lumea aceasta, dorim ca lumea cea de aici să ia chipul Împărăției ce va să fie. Formula *„Biserica există în lume, dar nu este din lume”* trebuie înțeleasă în sensul că adevărul teaurizat de Biserică transcende orizontul acestei lumi, toate chemările și doririle, precum și lumina și puterea harului venind de dincolo de această lume și trecând dincoace de ea. Valențele existențiale ale Bisericii, cea care *„nu este din lumea aceasta”*, lucrează trecerea prin lume, umplând lumea de Lumină și luând-o cu sine în Lumina Împărăției ce va să fie. S-a spus că Biserica este icoană a Împărăției. Cu toate acestea ea nu este doar icoană care trimite la realitatea unui chip, ci este realitatea însăși de dincolo de chip, este prezența vie a Împărăției lui Dumnezeu printre oameni. Biserica poartă peste timp **realitatea** și nu doar chipul realității Împărăției, ea prelungește peste timpul întreg al lumii atributele Împărăției lui Dumnezeu, aflate în plină manifestare.

Substanța ecclesiei – sub aspectul comuniunii – este aceeași acum, ca și în eshaton. Condițiile viitoare ale existenței Bisericii din eshaton comportă, totuși, distanța unui contrast față de condițiile cele de acum, când Biserica se află într-o continuă frământare sub veacuri, în exprimarea dorinței de a rezista în trecerea ei prin timp. În această rezistență prin timp, Biserica nu doar pregustă veșnicia, ci ea poartă în sine și cu sine sensurile supreme ale atributelor sale, dedicate atât veșniciei cât și trecerii sale prin timp. Biserica nu pregustă, ci chiar trăiește intens expresia prezenței sale în afara timpului, precum și taina trecerii sale prin timp. Această „trecere” nu o golește de atribute, nici nu o transformă în simbol, în semn sau în imagine a Împărăției lui Dumnezeu, ci o așează într-o „chenoză” în care Ființa Bisericii apare golită de slavă, nu pentru că în mod real ar fi lipsită de slavă, ci doar pentru că dincolo de vălul timpului, așezat peste lumina veșniciei, slava acesteia este filtrată de **timpul de acum care va fi cândva dat deoparte** spre a se vedea deplin slava descoperirilor cerești. Pe de altă parte, același timp asumat și sfințit de Biserică, la trecea acesteia prin vreme, **zădărnicește acum**, înainte de a fi dat deoparte, arătarea fără opreliști a fărădelegii, precum și arătarea puterii întunecate a tuturor uneltirilor iscodite împotriva dumnezeieștilor descoperiri¹².

Nevoia noastră de a conferi vizibilitate, strălucire și putere chipului văzut al Bisericii aflată sub timp, exersând tentația simbolizării, demonstrează într-o oarecare măsură limitările efortului omenesc de ancorare în realitatea tainică a **substanței**, sau a Ființei Eccleziiale manifeste dincolo și dincoace de timp. În sens profund, strălucirea și puterea Bisericii transpar în lumea acestui timp în lucrarea cea nevăzută a harului, iar dincolo – în veșnicie – pot fi văzute „față către față” în plinătatea unei descoperiri care nicidecum nu are nevoie de simbolizare. Efortul nostru palid de recuperare a chipului, adică a icoanei

¹² „Pentru că taina fărădelegii se și lucrează, până când cel care o împiedică acum va fi dat la o parte”

(2 Tesaloniceni 2, 7)

ecclesiei, vulnerabilizează astfel însăși substanța acestei descoperi pe care, nelăsând-o în rostul așteptării, o grăbim spre palidă arătare în spectrul opac al unui orizont vizibil, somat la semnificare. Una dintre temele noastre de reflecție poate fi ancorarea în realitatea chenotică, a vălului pe care îl îmbracă Biserica în smerirea trecerii sale prin timp, și mai departe recuperarea conștiinței ieșirii din slava simbolizată.

Esența profundă a Bisericii, așa după cum se arată și în documentele propuse spre ratificare sinodală, este **«Unitatea»** sau comuniunea credinței realizată în Adevărul mărturisirii; **«Sfințenia»** - ca orizont temporal și veșnic al plinătății vieții în Hristos; **«Sobornicitatea»** - ca expresie a ocârmuirii și a lucrării-împreună în dragoste și în smerire a unora față de alții; și **«Apostolicitatea»** – ca mandat de misiune și de slujire, de sfințire și de propovăduire în lume a învățăturilor credinței.

Având încredințarea dovedirii depline a acestor atribute, ca vectori de sens în existența temporală și veșnică a Bisericii, înțelegem că timpul dăruit nouă în această lume nu este doar un interval al exprimării așteptărilor, ci și o vreme a lucrării și a plinirii, un timp al manifestării actelor de credință, de punere în valoare a tuturor valențelor descoperirilor dumnezeiești, precum și un interval de experiență și validare a pogorămintelor pe care Dumnezeu le face cu lumea, pentru a mântui prin Iisus Hristos lumea.

05. 06. 2016

